

**कापूस, सोयाबीन, तूर व हरभरा पिकावरील कीड रोगाच्या
व्यवस्थापनासाठी सर्वेक्षण व संनियंत्रण प्रकल्प २०१०-२०११**

महाराष्ट्र शासन

कृषि, पशुसंवर्धन, दुग्धव्यवसाय विकास व मत्स्यव्यवसाय विभाग,

शासन निर्णय क्रमांक किरा- १६१०/ प्र. क्र. १००/४अ

मंत्रालय विस्तार, मुंबई- ४०००३२

दिनांक :- ३१ मार्च, २०१०

संदर्भ :- १) शासन निर्णय क्र.कासोकि- २००९/ प्र. क्र.८४/ ४अ दि. १५ जून, २००९

२) कृषि आयुक्तालयाचे पत्र उसपिसं / विप्र-७ / किरास / आरकेव्हीवायप्रस्ताव /३६९/१०
दि. २२/३/२०१०

३) शासन निर्णय क्र. राकृवि- २००९/ प्र. क्र. ९०/ राकृवियो कक्ष, दिनांक :- ३१ मार्च, २०१०

प्रस्तावना :-

महाराष्ट्र राज्यात गेल्या काही वर्षांतील पावसाची अनियमितता, त्यामध्ये पडणारा खंड आणि त्यानुसार हवेत होणारे चढउतार, यामुळे पिकावरील कीड आणि रोगाच्या वाढीकरिता अचानक निर्माण झालेल्या विशिष्ट अनुकूल परिस्थितीमुळे अचानक मोठ्या प्रमाणात कीड रोगाचा प्रादुर्भाव दिसून येत आहे. मागील दोन वर्षात प्रामुख्याने सोयाबीन पिकावर पाने खाणाऱ्या अळीचा विदर्भ आणि मराठवाडा विभागामध्ये प्रादुर्भाव होऊन शेतकऱ्यांचे मोठ्या प्रमाणात नुकसान झालेले आहे.

२. कापूस व सोयाबीन ही पिके शेतकऱ्यांसाठी आर्थिक दृष्टिने महत्वाची आहेत. तसेच तूर व रब्बी हंगामातील हरभरा ही पिके शेतकऱ्यांच्या दृष्टिने महत्वाची कडधान्यवर्गीय पिके असल्याने त्यावर येणाऱ्या किड रोगाच्या प्रादुर्भावामुळे शेतकऱ्यांचे आर्थिक नुकसान होते. हे नुकसान टाळता यावे यासाठी कृषि विभागामार्फत **कापूस, सोयाबीन, तूर व हरभरा पिकांवरील किड रोगाच्या व्यवस्थापनासाठी सर्वेक्षण व संनियंत्रण प्रकल्प** आखण्यात आला असून याद्वारे शेतकऱ्यांना किड रोगाविषयी सर्वेक्षणाच्या आधारे करावयाच्या पिकसंरक्षण उपाययोजना या बाबतचे संदेश देण्यात येणार आहेत.

३. त्याकरिता राष्ट्रीय कृषि विकास योजनेतून रु.५८३.०० लाख (रु. पाच कोटी त्र्याऐशी लाख फक्त) एवढ्या कार्यक्रमास प्रशासकीय व वित्तीय मान्यता देण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय:-

कापूस, सोयाबीन, तूर व हरभरा पिकावरील कीड रोगाच्या व्यवस्थापनासाठी राज्यातील कोकण विभाग वगळून उर्वरित २९ जिल्हांकरिता राष्ट्रीय कृषि विकास योजनेमधून राष्ट्रीय एकात्मिक कीड व्यवस्थापन केंद्र (भारतीय कृषि संशोधन परिषद), नवी दिल्ली, केंद्रीय एकात्मिक कीड व्यवस्थापन केंद्र, नागपूर, कृषि विद्यापीठे, कृषि विभाग, सोयाबीन संशोधन संचालनालय, इंदोर, केंद्रिय कापूस संशोधन केंद्र, नागपूर, राष्ट्रीय कोरडवाहू शेती संशोधन संस्था(CRIDA), हैद्राबाद यांच्या सहभागाने सन २०१०-११ करिता कापूस, सोयाबीन, तूर व हरभरा पिकांवरील किडरोगाच्या व्यवस्थापनासाठी किडरोग व्यवस्थापन व सर्वेक्षण व संनियंत्रण प्रकल्प राबविण्याकरिता रु.५८३.०० लाख (रु.पाच कोटी त्र्याऐशी लाख फक्त) च्या कार्यक्रमास या शासन निर्णयाद्वारे प्रशासकीय व वित्तीय मान्यता देण्यात येत आहे. या प्रयोजनासाठी होणारा खर्च शासन निर्णय क्र. राकृवि-२००९/ प्र.क्र. ९०/ राकृवियो कक्ष, दिनांक ३१ मार्च, २०१० अन्वये राष्ट्रीय कृषि विकास योजनेतून उपलब्ध करून देण्यात आलेल्या रु. ५८३.०० लाख निधीमधून भागविण्यात यावा.

२. या योजनेची अमलबजावणी आयुक्त (कृषि), कृषि आयुक्तालय, पुणे यांचेकडून करण्यात येईल. तसेच मंजूर केलेला निधी खर्च करण्यास आयुक्त (कृषि), कृषि आयुक्तालय, पुणे यांना आहरण व संवितरण अधिकारी म्हणून घोषित करण्यात येत आहे. त्याचप्रमाणे या निधीचे जिल्हानिहाय वितरण संबंधित जिल्ह्यांना करण्याकरिता आयुक्त (कृषि), कृषि आयुक्तालय, पुणे यांना प्राधिकृत करण्यात येत आहे.

३. सदरहू प्रकल्प विभागातील सर्व स्तरातील उपलब्ध अधिकारी व कृषि सहाय्यक यांच्याकडून राबविण्यात यावा. सदरहू कार्यक्रम आपला आहे अशी जाणीव कृषि आयुक्तालयातील अधिकारी व कर्मचाऱ्यांना झाली पाहिजे. अगदी अत्यावश्यक परिस्थितीतच बाह्य संस्थामधील कर्मचाऱ्यांची मदत घेण्यात यावी. यापुढे असा कोणताही कार्यक्रम बाहेरील कर्मचाऱ्यांकडून राबविण्यास परवानगी मिळणार नाही याची कृपया नोंद घ्यावी.

४. सदर प्रकल्प योजनेसंबंधीच्या केंद्र शासनाच्या मार्गदर्शक सूचनांनुसार राबविण्यात यावा. या योजनेकरिता उपलब्ध करून देण्यात आलेल्या निधीच्या विनियोगाबाबतचे उपयोगिता प्रमाणपत्र आयुक्त(कृषि) यांच्या स्वाक्षरीने शासनास सादर करावे.

५. सदर शासन निर्णय मा. प्रधान सचिव (कृषि व फलो.) यांच्या मान्यतेने निर्गमित करण्यात येत आहे.

६. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या वेबसाईटवर उपलब्ध करून देण्यात आला असून त्याचा संगणक सांकेतांक २०१००४२७१७४९५४००१ असा आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नांवाने

(वि. मा. बिबलकर)

कार्यासन अधिकारी , महाराष्ट्र शासन

कृषि, पशुसंवर्धन, दुग्धव्यवसाय विकास व मत्स्यव्यासाय विभाग

प्रति,

आयुक्त (कृषि), कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे
संचालक, राष्ट्रीय एकात्मिक किड व्यवस्थापन केंद्र(भारतीय कृषि संशोधन केंद्र) नवी दिल्ली
संचालक, राष्ट्रीय एकात्मिक किड व्यवस्थापन केंद्र , नागपूर
कुलगुरू, डॉ.पंजाबराव देशमुख कृषि विद्यापीठ ,अकोला
कुलगुरू, मराठवाडा कृषि विद्यापीठ, परभणी
कुलगुरू, महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ , राहुरी , अहमदनगर
कुलगुरू, डॉ बाळासाहेब सावंत कोकण कृषि विद्यापीठ, दापोली
संचालक, राष्ट्रीय कोरडवाहू शेती संशोधन संस्था, हैद्राबाद
संचालक (विस्तार व प्रशिक्षण) , कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य,पुणे
विभागीय कृषि सह संचालक (सर्व)(कोकण वगळून)
जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी (सर्व)
अवर सचिव (रा. कृ. वि .यो) कृषि व पदुम विभाग , मंत्रालय, मुंबई
निवड नस्ती - ४ अ